

ICOHTEC 2002

Teknologian historiaa helteisessä Andalusiassa

Kimmo Antila

International Committee for the History of Technology (ICOHTEC) järjesti tämän vuotisen symposiuminsa Andalusian taivaan alla, helteisessä Granadassa. Yleisimmäksi oli valittu ”teknologia, kulttuurinen vuorovaikutus ja globalisaatio”. Tapahtuman aiheiden kirjo oli kaikkiaan valtava ja taso vaihteleva. Useita vuosia ICOHTECin kongresseissa esillä olleet teemat kuten luovuuden, musiikin ja teknologian suhde tai räjähteiden historia saivat nyt rinnalleen uusia aihepiirejä. Erityisen suosittuja olivat naisia ja teknologiaa sekä taiteita, teknologiaa ja sukupuolta käsittelevät sessiot. Ensin mainitun session järjestäjänä oli Eva Vamos Unkarista ja jälkimmäisestä vastasivat puolestaan Martine Duquesne Ranskasta ja Joan Rotschild Yhdysvalloista.

Sukupuolinäkökulma oli vahvasti läsnä myös symposiumin avauksessa, Melvin Kranzbergin luennossa. Siitä vastasi tunnettu yhdysvaltalainen tutkija, laajasti naisia ja teknologiaa töissään tarkastellut Ruth Schwartz Cowan. Hän keskittyi esitelmässään uuteen biotekniikkaan ja reproduktiiviseen teknologiaan, joiden yhteydessä hän pohti ’luonnollisen’ käsitettä. Cowanin mu-

kaan tämän termin käyttö on vaarallista, sillä lähes kaikki on jollain tapaa muokattua tai ihmisen aikaansaamaa. Bioteknologiaan liittyviin eettisiin kysymyksiin voidaan hakea apua myös teknologian historiasta ja lähestymistavoista. Niissä ihmisen ja muokatun maailman suhdetta on tarkasteltu eri näkökulmista.

Monet symposiumin sessioista kärsivät peruutuksista tai epäselvästi valituista teemoista. Yleisön kannalta otollisinta antia olivat jo aiemmin muodostuneiden kansainvälisten tutkijaryhmien istunnot. Kiinnostavia, tiiviitä ja toisiinsa liittyviä esityksiä kuultiin mm. Timo Myllyntauksen organisoimassa energian käytön pitkän aikavälin muutoksia tarkastelevassa ryhmässä sekä hollantilaisen Erik van der Vlautenin ja Tukholman KTH:n tekniikan historian professorin Arne Kaijserin kokoamassa eurooppalaisia infrastruktuuriverkostoja käsittelevässä istunnossa.

Symposiumin tieteellisen ohjelman koordinaattorina toimi James C. Williams Californian yliopistosta. Williams oli koonnut myös monipuolisen ja mielenkiintoisen tarjonnan ympäristön ja teknologian välisestä suhteesta. Mieleen jäivät mm. Anna-Katharina Woebesen esitys varhaisten öljykuljetusten riskeistä ja niihin puuttuneiden ympäristönsuojelijoiden suhteesta 1920-luvulla, sekä Michael Toyka-Seidin esitys ympäristömelun historiasta.

Angus Buchananin organisoima sessio The Cultural Landscapes of Technology kärsi teeman käsitteiden moniselitteisyydestä. Tarjolla oli sekä teknologista kulttuurimaisemaa ja sen arvoja ja merkityksiä käsitteleviä töitä, kuten oma aiheeni veden kohtaamisesta liikenne-

väyliä rakennettaessa, mutta myös kirjallisuuden ”kulttuurisia teknologisia maisemia” käsitteleviä esityksiä. Tällaisesta ehkä selkeimpänä esimerkkinä oli Laurent Touretten esitys Graham Ballardin romaanin High-Rise -tornitaloista ja niiden symbolisista merkityksistä. Buchananin sessiossa oli mukana myös Tiina Päivärinteen esitelmä teknologian roolista kansallisessa historiankirjoituksessa, jossa liikuttiin sekä reaali maailman teknologisissa muutoksissa 1800-luvun alussa että niiden tulokinnassa aikalaisten ja myöhempien historiatutkijoiden töissä.

ICOHTECin symposiumin tieteellinen taso oli vaihteleva. Monet esitelmät keskittyivät jonkun tietyn ilmiön historiaan ja olivat lopulta varsin kuvailevia. Teoreettisista lähestymistavoista puhuttiin vain harvoissa sessioissa. Papereiden hyväksymisessä ei oltu pidetty juuri minkäänlaista kynnystä, mikä näkyi laajojen sessioiden temaattisessa hajonnassa. Ehkä se myös osaltaan vaikutti peruutusten suureen määrään.

ICOHTEC on tulevissa symposiumeissaan monien haasteiden edessä: tarve nuorien tutkijoiden ja uusien kiinnostavien teemojen löytymiseen on suurta. Toisaalta ICOHTECilla on järjestönä selvästi annettavaa alan eurooppalaisen tutkimuskentän esittelyssä ja yhteistyön virittämisessä. Muutamia askelia uuteen suuntaan on jo otettu: institutionaalisista ja maakohtaisista edustuksista on siirrytty henkilöjäsenyyteen ja yhteistyökuvioita on tiivistetty myös SHOT:in suuntaan. ICOHTECin perinteisistä toimintatavoista parhaasta päästä on hyvin järjestetty sosiaalinen ohjelma – sen soisi säilyvän myös tiukemman tieteellisissä

seminaareissa.

Kylmän sodan aikana (1968) syntynyt ja Euroopan kahtiajakautumista omalta osaltaan pyrkimään estäneen järjestön oma historia tuli hauskalla tavalla esiin muutamien tuon aikakauden historiaa käsitelleiden esitelmien jälkikeskustelussa. Yhdysvaltalaiset kertoivat kyräilleensä itäeurooppalaisia, eritoten neuvostoliittolaisia edustajia. Neuvostoblokin edustajat taas arvailivat kilvan kuka oli oikea seminaarivieras, kuka taas CIA:n agentti. Yhteiset tieteelliset intressit kuulemma löytyivät epäluuloista huolimatta. Yhdysvaltalaiset kokousedustajat olivat jo nyt tosin valmiita tunnustamaan, että tietyt säätiöt rahoittivat heidän Euroopan matkojaan juuri länsipropagandan levittämistarkoituksessa. Teknologisessa kehityksessä pärjääminen oli yksi kylmän sodan keskeisiä kysymyksiä. Oli siis luonnollista, että teknologian historia otettiin yhdeksi aseeksi idän ja lännen välisessä kisassa.

Några observationer

Henry M. Ericsson

Det 29de symposiet för teknikhistoria hölls den 24–29 juni i Granada, det andalusiska kalifatets forna fäste, vid foten av Sierra Nevada. Hela 160 föredragshållare från samtliga kontinenter hade hörsammat kallelsen. Följande 28 länder var representerade: Argentina, Australien, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Grekland,